

Augustin, Vyznání VIII,5:

Když mi tedy Tvůj muž, Simplicián, toto o Victorinovi vyličil, zahořel jsem touhou ho následovat. Vždyť mi to také právě za tímto účelem vypravoval. A když poté ještě dodal, že v době vlády císaře Juliána, kdy byl vydán zákon zakazující křesťanům vyučovat gramatice a rétorice, Victorinus uposlechl tohoto zákona a raději opustil školu výmluvnosti než Tvé Slovo, jímž činíš výmluvnými jazyky nemluvnat (*Mdr* 10,21), nezdál se mi ani tak statečnějším, jako šťastnějším, protože se mu naskytla příležitost, kdy se mohl oddávat pouze Tobě. Po tom jsem toužil i já, spoutaný sice ne cizími okovy, ale svou vlastní železnou vůlí. Mé chtění měl ve své moci nepřítel, z něj mi ukoval řetěz a tím mne spoutal. Neboť ze zvrácené vůle povstala žádostivost a když se slouží žádostivosti, stává se zvykem, a když se neodporuje zvyku, stává se nutností. Jakoby spoután těmito vzájemně propojenými články – proto jsem je také nazval řetězem – jsem byl držen v tvrdém otroctví. Nová vůle, která ve mně počala klíčit, abych Tě z lásky uctíval a abych si Tě užíval Bože, má jediná jistá radost, však ještě nebyla schopná, aby přemohla mou dřívější vůli zesílenou dlouhým trváním. Tak spolu zápasily dvě mé vůle, jedna stará, jedna nová, jedna tělesná, jedna duchovní, a svým svárem rozdíraly mou duši ... Já jsem byl v obojím, ale více v tom, co jsem na sobě schvaloval, než v tom, co jsem na sobě zavrhoval. V tom druhém jsem totiž spíše již nebyl já, protože více jsem to trpěl proti své vůli, než abych to dobrovolně činil. Přesto však zvyk, který stál proti mně jako můj nepřítel, povstal ze mne samého, protože jsem ze své vlastní vůle dospěl tam, kam jsem dospět nechtěl. A kdo by mohl právem odporovat, když po hříchu následuje spravedlivý trest? ... Zákonem hříchu je totiž vzpurná moc zvyku, jíž je duch vlečen a ovládán i proti své vůli, avšak zaslouženě, protože do něj upadl dobrovolně. Kdo by mne ubohého mohl osvobodit z těla této smrti, ne-li Tvá milost, skrze Ježíše Krista, našeho Pána?

sed ubi mihi homo tuus Simplicianus de Victorino ista narravit, exarsi ad imitandum: ad hoc enim et ille narraverat. posteaquam vero et illud addidit, quod imperatoris Iuliani temporibus lege data prohibiti sunt christiani docere litteraturam et oratoriam. quam legem ille amplexus, loquacem scholam deserere maluit quam verbum tuum, quo linguas infantium facis disertas. non mihi fortior quam felicius visus est, quia invenit occasionem vacandi tibi, cui rei ego suspirabam, ligatus non ferro alieno sed mea ferrea voluntate. velle meum tenebat inimicus et inde mihi catenam fecerat et constrinxerat me. quippe ex voluntate perversa facta est libido, et dum servitur libidini, facta est consuetudo, et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. quibus quasi ansulis sibimet innexis (unde catenam appellavi) tenebat me obstructum dura servitus. voluntas autem nova quae mihi esse coeperat, ut te gratis colerem fruique te vellem, deus, sola certa iucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam. ita duae voluntates meae, una vetus, alia nova, illa carnalis, illa spiritalis, confligebant inter se atque discordando dissipabant animam meam ... ego quidem in utroque, sed magis ego in eo quod in me approbabam quam in eo quod in me improbabam. ibi enim magis iam non ego, quia ex magna parte id patiebar invitus quam faciebam volens, sed tamen consuetudo adversus me pugnacior ex me facta erat, quoniam volens quo nollem perveneram. et quis iure contradiceret, cum peccantem iusta poena sequeretur? ... lex enim peccati est violentia consuetudinis, qua trahitur et tenetur etiam invitus animus eo merito quo in eam volens inlabitur. miserum ergo me quis liberaret de corpore mortis huius nisi gratia tua per Iesum Christum, dominum nostrum?

Otázky:

- 1) Popište stav, v němž se Augustin nachází, a vysvětlete, jaké jsou jeho příčiny.
- 2) Jaké obecné pojetí vůle text implikuje? V čem podle vás spočívá autorův přínos k řešení otázky svobody či nesvobody vůle?

